

Живе Слово

Рік I, № 1

ВАРШАВА, 15 ЧЕРВНЯ 1956 Р.

ЦІНА 50 ГР.

НА ЗУСТРІЧ З'ІЗДОВІ

За кілька днів відбудеться перший з'їзд Українського суспільно-культурного товариства в Польщі.

Віддавна вже українське населення Польської Народної Республіки нетерпляче очікує цього з'їзду і покладає на нього багато надій. Ничого дивного в цьому немає. Адже є чимало справ, що торкаються життєвих інтересів цього населення, а яких ще не вирішено, остаточно не розв'язано, і які вимагають негайного рішення.

Положенням українського населення у Польщі уряд і партія займаються вже віддавна. Це треба визнати. Однак ця праця довший час була мільвою, тощась на місці. Втім вона була якоюсь прихованою, її не виникло на широку громадськість, не втягувало до неї також українського населення, яке було і є в ній найбільш заинтересоване, і без якого не можна як слід цю потрібну і корисну роботу провадити. І лише в минулому році, а особливо в останніх місяцях цього року, в цій ділянці бачимо розмахи, як і бажані конкретні потрібні заходи.

Де-не-де відкрито курси української мови; у деяких школах діти навчаються української мови; зорганізувалось чимало гуртків художньої самодіяльності, які досить добре розвиваються і мають помітні успіхи; можна вже набувати українську пресу та українську літературу, що видається на Україні; де-не-де засновано українські бібліотеки.

Ta це лише початок. І цього недостатньо з потребами і кількістю українського населення. Притому це не все, що вимагає вирішення і чим повинен зайнятися З'їзд.

Безумовно, З'їзд займеться усіми певними питаннями, що їх негайно треба вирішити.

Які ж це будуть питання?

По-перше. З'їзд повинен спричинити до того, щоб остаточно зліквидувати таке положення, коли значна частина українського населення боялась і досить бойтися називати себе українцями. Треба зліквидувати такий стан, при якому українець приムщений був кристити душою і подавати іншу національність, представником якої він себе не почував. Соціалізм не визнає цього і примусову асиміляцію вважає скідливим. Соціалізм не знищує національних відмінностей, напаки, від досить змоги свободно розвиватись. Соціалізм всі нації вважає рівноправними. Це за конне право Конституція Польської Народної Республіки забезпечує кожному громадянинові. Тому нема чого боятися подавати себе за представника того народу, до якого хоч належить, або хоче належати. А всяке переслідування за приналежність до української національності, з чимого б боку воно не було, треба викрити, а винних в цьому відповіальні притягти до відповідальності.

По-друге. Треба буде на З'їзді широко обговорити матеріальне і правове положення українського населення в Польщі.

По-третє. З'їзд займеться обговорюванням українського шкільництва, яке у нас не належить і в потрібних розмірах не розбудовано. Справа тут полягає не тільки в тому, щоб були школи, щоб їх були задовільна кількість, щоб вони були такі, як треба, але також і в цьому, щоб було кого вчити і кому вчити. Інакше говорячи, щоб українське населення не тільки не боялося посыплювати своїх дітей до українських школ, або на лекції української мови, як це було в багатьох місцевостях досі, але і домагалося тих школ, лекцій, чи курсів української мови. Далі, щоб вчителі українці, які працюють не в українських школах, або там, де нема українського населення, мали змогу працювати в українських школах і там, де українське населення є. Вчителі українці повинні помогти Товариству і Міністерству Освіти в цьому.

По-четверте. Це питання культурно-освітньої праці серед українського населення. Отже справа гуртків

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА

(про статут Товариства)

Немає сумніву, що і ми, українці разом з іншими чинниками, несмо відповідальність за так пізнє зорганізування українського Товариства в Польщі. Не було непереборних перешкод, щоб вже давно заснувати Товариство і розпочати працю. І щойно тепер, після ХХ З'їзду Комуністичної Партиї Радянського Союзу, який приніс величезне пожвавлення суспільної праці в усіх ділянках життя українського народу, частину якого являють собою тутешні українці.

По-п'яте. Це питання організаційної розбудови засновуваного Товариства. Йдеться про те, щоб втягнути до нього як найбільше українців і встановити, де саме треба засновувати місцеві Гуртки Товариства, а де Повітові і Воєводські Відділи, і в яких розмірах. Но може вийти так, що буде засновано багато Гуртків, Відділів та їх правлінь, а працювати не буде кому. І тут треба міцно підкреслити, що добра організація і енергічна праця Українського суспільно-культурного товариства в Польщі залежатиме вже від самих українців, від їх свідомості та від їх ставлення до цієї справи.

Маючи на увазі потреби українців

в Польщі, Організаційний Комітет Українського Товариства опрацював проект статуту, який буде представлений до затвердження першому З'їздові Товариства.

МЕТА ТОВАРИСТВА

Величезна більшість українців в Польщі це трудячі, яким не байдужа справа будівництва соціалізму. Боротися за те, щоб ще більше і ширше, ніж досі, включати українське населення до соціалістичного будівництва, буде основним завданням Товариства. Але боротьба за краще завтра, за соціалізм, можлива тільки разом з польськими традиціями, тісною з ними. Тому Товариство буде популяризувати і поширювати традиції спільної боротьби польських та українських трудячих, боротьби, яку вони вели як проти польських та українських панів та панянків, так і проти німецького окупанта і грабіжника.

Не виключена можливість, що де-не-де недобитки українських націоналістів пробуватимуть сіяти недовір'я та національну ворожечню між українськими і польськими трудящими, щоб таким чином відтягнути українців від спільної справи будівництва соціалізму.

Та даремні будуть такі спроби. Нашим обов'язком буде вести з націоналістичними елементами найбільш рішучу боротьбу, ми не можемо допустити, щоб в організаціях українського Товариства загіндилися націоналісти. Борючись з українськими націоналістами, ми в той же час вказуватимемо на прояви нетolerантності, дискримінації, чи націоналізму з боку відсталих та несвідомих елементів польського населення, помагати мемо польськими організаціям в боротьбі з відсталими елементами серед населення і державного апарату.

Товариство ставить собі метою популяризувати знання про Радянську Союз особливо про Радянську Україну, знайомити з життям та трудом радянських народів, з їх боротьбою за мир і дружбу між народами. Знайомлячи українців в Польщі зі

здобутками і життям Радянської України, Товариство, в міру своїх можливостей, інформуватиме також про культурне життя українських трудящих в інших країнах народної демократії та про боротьбу і життя української робітничої емigraciї в капіталістичних країнах.

Країним способом замінення дружби українських і польських трудящих є систематичне зазнайомлення українського населення з прогресивною культурою польського народу і навапки — польського населення з прогресивною українською культурою.

Чи ж не слід в зв'язку з сотими роковинами народження Івана Франка спопуляризувати серед польського населення чудову творчість одного з найбільших наших прогресивних поетів і письменників, а серед українців — поширювати знання про найбільшого польського поета Адама Міцкевича, соту річницю смерті котрого недавно відзначали культурні прогресивні кола в усіх країнах.

Ми знаємо, що протягом дового часу українці в Польщі були відрівні від основних джерел української соціалістичної культури на Радянській Україні. Тому власне організоване Товариство вважатиме своїм головним обов'язком поширювати українську культуру національну за формулою і соціалістичною за змістом, організувати та підтримувати українську художню і наукову діяльність, зберігати та збагачувати український фольклор, піклуватися про старовинні пам'ятки української культури, піклуватися про українське шкільництво і його кадри, курси української мови для тих, хто не вчівся мови в школі, про бібліотеки, читальні та різний гуртки художньої самодіяльності.

З порушених справ культурного фронту, справа українських шкіл різного ступеня буде спеціально, що

створюється на З'їзді Товариства, щоб

з початком нового шкільного року навчання було уже можливим в найбільшій кількості українських шкіл.

ЗАСОБИ ДІЯЛЬНОСТІ

Вище ми досить докладно з'ясували мету Українського Товариства. Яким же способом буде Товариство здійснювати свою мету, якими засобами буде користуватися?

Товариство засновуватиме доми культури, хати-читальні, бібліотеки тощо. Організуватиме курси української мови для молоді і дорослих, курси народного мистецтва, лекції, виставки, дискусійні вечірки тощо. Влаштовуватиме театральні вистави, концерти художньої самодіяльності, огляди фільмів.

Товариство намір організувати екскурсії до Радянського Союзу і до країн народної демократії, утримувати зв'язки з суспільно-культурними товариствами на Радянській Україні та в країнах народної демократії.

Серед засобів діяльності Товариства важливі місце займає пресова видавнича діяльність. Кожному зрозуміло, яке значення має газета. Тому Товариство робитиме все, що від нього залежить, щоб наш часопис, виданий з приводу З'їзду, замінити в постійний тижневик. Треба буде не тільки задбати про масову передплату, але й систематично писати до своєї газети, зробити її прагнівським дзеркалом нашого щоденного життя.

ХТО МОЖЕ БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА?

Проект статуту так відповідає на це питання: «Членом Товариства може бути кожна фізична особа». Це значить, що членом Товариства може бути кожна людина, що проживає в Польщі незалежно від національності.

Польської чи іншої національності людина, але якщо у неї є намір і бажання брати активну участь в здійсненні завдань Товариства, то вона може бути членом Товариства і користуватися тими самими правами, що і українці. І ми певні в тому, що знайдеться чимало і не українців, які візьмуть діяльній участь в житті українського Товариства.

ОРГАН ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬНО - КУЛЬТУРНОГО ТОВАРИСТВА

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТОВАРИСТВА

Основною організаційною одиницею Товариства є гурток.

Гуртки організуються і в місті, і на селі, причому в місті може бути більша кількість гуртків. Члени гуртка вибирають з-поміж себе Правління гуртка від 3 до 5 осіб на протягом одного року.

Гуртки можуть і повинні бути засновані у всіх місцевостях — селах і містах, де проживають українці.

Гурток в своїй діяльності підлягає Правлінню Повітового Відділу, що його вибирається на Повітовій Конференції.

Правління Воєводського Відділу вибирає Воєводську Конференцію.

Найвищим органом Товариства є Крайовий З'їзд. З'їзд вибирає Головне Правління, яке керує працею Товариства в період між Крайовими З'їздами.

Вказуючи на гуртків в селі чи в місті, як на основну організаційну одиницю Товариства, автори проекту статуту зовсім не вважають, що українці повинні замкнутися в своїх гуртках і не брати активної участі в інших організаціях. Це було б і скідливо, і помилково. Навпаки, гуртків має на меті залучити польських громадян української національності до громадської життя, зашепити їм громадські звички, навчити громадської праці та штовхнути їх до діяльної участі разом з польськими трудящими в громадських організаціях, в усіх формах кооперації та спортивних товариствах.

Не можна заплющувати очі на те, що багато українців під впливом певних режимів в минулому прикрили хвилью або зазнаної кривидки внаслідок помилок чи прямо незаконних дій окремої частини державної адміністрації, цураються існуючих громадських організацій, тим більше, що і з боку тих організацій не було значних зусиль, щоб притягнути українських трудящих до спільноти громадської праці. В таких умовах гуртків Українського Суспільно-Культурного Товариства можуть і повинні виконати свою виховну роль, переконати, що немає повороту до неславного минулого, що Польська Об'єднана робітнича партія і Уряд зроблять все, щоб українські трудящі почували себе під кожним оглядом повноправними громадянами і користувалися усіма здобутками народної влади.

Треба прямо сказати, що дотеперішній стан був на руку націоналістичним елементам. Чим більше ворожнечі

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО В ПОЛЬЩІ

Зі справи, що вимагають негайного погодження, пекучою справою є справа українських шкіл в шкільному році 1956/57, або щаймайше справа навчання української мови в тих школах, до яких ходять діти українці.

Для виснення цієї справи, представники Організаційного Комітету Українського Товариства були в Міністерстві Освіти, де їх повідомлено, що в цікільному році 1955/56 вчілося українською мовою тільки 1114 дітей, а на шкільній рік, що починається 1 вересня ц. р. зголено 2219 дітей.

Коли зважити, що в багатьох воєводствах проживають десятки тисяч українців, дані ці виклюють велику тривогу. Величезна більшість українських дітей не вчится української мови, немає українських шкіл. Як нас запевнив Міністр Освіти гром Ярославський, Міністерство зробить все, що від нього залежить, щоб запевнити не тільки навчання української мови такій кількості дітей, яка буде зголонона, але й організувати школи з українською викладовою мовою там, де батьки висунуть таке домагання.

Таким чином справа навчання української мови є у руках самих українців.

НАШ ШЛЯХ

Одночасно з загальною демократизацією життя в Польській Народній Республіці, що почалася після III Пленуму ЦК ПОРП, а особливо широко і глобально і бурхливо розгорнулася після ХХ з'їзду Комуністичної Партиї Радянського Союзу, починається розв'язання також активність і ініціатива українського населення в Польщі. Свіжий весняний подих цієї ініціативи в активності відчувається усюди, де тільки проживають українці. Цей здоровий і радісний повітря треба підтримувати і розвивати усіма силами. Але цього було б мало. Його треба також використати і спрямувати на властивий і правильний шлях.

Притому треба відразу сказати, що це залежить в першу чергу від самих українців. Так само, як взагалі їх доля залежить передовсім від них самих, залежить від них і це, яким шляхом треба ім іти, щоб не блудити, не збочувати і не спричинювати собі самим зла. Для українців у Польщі ця справа тим трудніша, що вони живуть не на якійсь однієї суцільній території, а врозкидку, невеликими групами по різних селах, в яких іноді проживає лише кілька українських родин.

Одже скоєрдністю життя українців у Польщі у теперішній момент є те, що вони живуть і працюють постійно поряд і разом з поляками. І про це треба завжди пам'ятати, коли говориться про шлях, яким тутешні українці повинні іти.

Коли люди різних націй примушенні обставинами жити впереміш, то в нашій епохі це співжиття відбувається в двох формах. В формі взаємної ненависті, ворожечі і гризни, або в формі дружби і співпраці.

Це не наша, не соціалістична форма співжиття.

Нащою, соціалістичною формою співжиття є рівність, дружба, співпраця і взаємодопомога, міжнародна солідарність, що називається інтернаціоналізмом. У нас, у таборі соціалізму, миру і демократії, всі народи рівні незалежно від того чи вони великі, чи малі. В Радянському Союзі, наприклад, проживає близько семи десятків різних народів. Серед них такі великі народи, як російський і український, що налічують десятки мільйонів населення і такі малі, як, скажемо, аبخази чи оріоти, що налічують ледве кілька десятків тисяч людей. Однак всі вони рівноправні і живуть у дружбі і згоді.

Цю форму співжиття повинні стосувати також у Польщі українці, які становлять незначну національну меншість. Прикладів такого співжиття українців і поляків в історії багато. Наведу лише кілька. Ось найбільший український поет Тарас Шевченко і польський революційний демократ С. Сераковський роками дружили і співпрацювали. Єднала їх спільна боротьба проти царату, що однаково гнебла український і польський народи.

Другий великий український письменник, поет і політичний діяч, Іван Франко, брав участь у польському робітничому русі, редактував польську робітницьку газету «Праця» і дружив з діячами прогресивними польськими письменниками.

Після першої світової війни, коли повстало Комунастична Партия Польщі і Комунастична Партия Західної України, багато поляків працювало в Ком. Парти Зах. України, а чимало українців в Комунастичній Партиї Польщі. Всі вони, між іншим, працювали для того, щоб визволити західноукраїнські землі власне з-під

Справа шкільництва буде обговорюватися на З'їзді. Але в цій справі кожний день діяний, щоб вспіти виконати до 1 вересня велику організаційну працю (вчителі, підручники, приміщення тощо).

Тому звертаємося до всіх українських родин, які мають дітей у шкільному віці, з закликом зголосити до керівника місцевої школи, що вони домагаються школи з українською викладовою мовою, або що найменше навчання української мовою.

Зібрані таки способом зголосення керівники школи перешилють до Польового відділу освіти, а звідтіля до Міністерства Освіти.

Щоб скоріше інформувати Міністерство Освіти про стан справи, було б добре, коли б один з українських громадян (поки що немає в селах і містах наприкінці) як змога скоріше повідомив нас, скільки батьків в даній місцевості домагається школи з українською викладовою мовою, або скільки дітей зголосено на навчання української мовою.

Повідомлення висилати на адресу: Українське Суспільно-Культурне Товариство: Варшава, вул. Вейска 14, пом. 17.

ІІ КРАЙОВИЙ ЗІЗД ВИРОБНИЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

26, 27 і 28 травня відбувався в Варшаві ІІ З'їзд сільськогосподарської виробничої кооперації, в якому взяло участь 2700 делегатів з усіх кінців Польщі. На З'їзд прибули також делегації працівників сільського господарства Радянського Союзу і Чехословаччини. Делегати з різних воєводств приїхали на З'їзд з багатьма пропозиціями, вимогами та зауваженнями, що їх доручили члени кооперативів. Дискусія на З'їзді була дуже цікава — делегати одвірто критикували проявів бюрократичних методів керування виробничими кооперативами, вказували на факти порушення статуту та на засоби ліквідації перешкод, що гальмують розвиток виробничої кооперації.

На З'їзді виступив з привітом від ЦК ПОРП І Секретар тов. Е. Охаб (промову Його вміщено нижче).

На третій день роботи З'їзду з довгою промовою виступив в дискусії І Заступник Голови Ради Міністрів тов. З. Новак.

З'їзд прийняв постанови в справах: піднесення ролі самоуправління виробничих кооперативів; пристосування статутів виробничих кооперативів до місцевих потреб і умов; піднесення сільськогосподарської про-

дукції і господарського зміцнення виробничих кооперативів та поліпшення соціально- побутових умов в кооперативах.

З'їзд схвалив статут Крайової Ради Виробничої Кооперації і вибрали 60 членів Ради.

В найближчому номері «Нашого Слова» вмістимо решту матеріалів про ІІ З'їзд виробничої кооперації.

Просимо наших читачів, які були делегатами на ІІ З'їзд, прислати дописи про роботу З'їзду та про відгуки З'їзду серед членів кооперативів і серед селян, що господарюють одноосібно.

ПРОМОВА ПЕРШОГО СЕКРЕТАРЯ ЦК ПОРП ТОВ. ЕДВАРДА ОХАБА

Дорогі Друзі!

Від імені Центрального Комітету Польської Об'єднаної робітничої партії, від імені нашого робітничо-селянського уряду і Загальнопольського Комітету національного фронту сердечно вітаю і поздоровляю ІІ З'їзд представників виробничих кооперативів — З'їзд борців за країну, багате на заслуги завтра польського села.

Сільськогосподарська кооперація в

Польщі стала вже серйозним фактором в суспільному та економічному житті нашої країни. Більше ніж 10.600 виробничих кооперативів охоплює зараз майже 10 процентів загальної кількості орніх грунтів, скупчуючи понад 220.000 селянських сімей, постачає країні понад 12 процентів товарного зерна. Середня урожайність з гектара чотирьох зернових культур у виробничих кооперативах вища, ніж в господарствах одноосібників, значно швидше також темпи зросту тваринництва, зокрема зросту поголів'я рогатої худоби. Трудодень члена к-ву за 1955 рік в середньому набагато вищий від трудодня з року 1954. Частина наших виробничих кооперативів добилася в господарстві неабияких успіхів і може послужити за зразок і приклад переваги колективного господарювання над одноосібним.

Проте нам не можна забувати про існування ще багатьох відсталих виробничих кооперативів, де господарюють... Незадовільні є ще також темпи розвитку сільськогосподарської кооперації, в чому випереджають нас інші країни народної демократії.

Немає сумніву, що на З'їзді буде присвячено достаток уваги саме цим питанням, критичному висвітленню недоліків і хиб в нашій дотеперішній роботі, способам і засобам, використання яких забезпечить дальший розвиток сільськогосподарської кооперації. В цьому розвиткові залежить не тільки село, але і весь народ.

Зростання сільськогосподарського

виробництва у нас залишається позаду за швидким зростанням споживання в містах і селах. Народна Польща дас більше збіжжя і набагато більше м'яса, ніж Польща капіталістична. Однак внаслідок швидкого розвитку міст, де живе вже приблизно 12 мільйонів населення, та зросту реальних прибутків робітників і селян, а в зв'язку з цим і зросту споживання промислових та сільськогосподарських продуктів, рівень сільськогосподарської продукції нестпроможний задовільнити наших потреб і, як

нальних потреб і інтересів, українці не повинні ставити справи так, що до гуртків художньої самодіяльності різних курсів ітп., що їх широко організовуємо товариство, можуть належати лише українці. Це було б неправильно і навіть шкідливо. Це приводило б до відокремлювання, а до цього не можна допускати. До організованих гуртків художньої самодіяльності, а навіть до самого товариства, українці повинні втягати таїх представників інших національностей, якіо вони були.

Треба також, щоб українці входили до існуючих політичних партій, передовсім до Польської Об'єднаної Робітничої партії, до організацій місцевої партії, до організацій молоді — ЗМП і Гардереста.

Особливо активно повинні працювати в Товаристві польсько-радянської дружби. Приналежність до одного з великих народів Радянського Союзу, знання мов ітп., що дозволяють їм відіграти в поширенні дружби між польським і різними народами велику роль.

Словом треба, щоб українці працювали в усіх існуючих в Польщі суспільних та політичних організаціях і разом з поляками будували нову соціалістичну державу, яка стала їх другою батьківщиною і у якій доводиться їм жити.

Для заспокоювання своїх окремих національних інтересів і потреб, необхідно засновувати гуртків Українського суспільно-культурного товариства. Які конкретно завдання стоятимуть перед цим товариством, про те говориться в окремій статті, присвяченій цій темі.

Організуючи своє окреме товариство для заспокоювання своїх націо-

нальних потріб і інтересів, українці не повинні ставити справи так, що до гуртків художньої самодіяльності різних курсів ітп., що їх широко організовуємо товариство, можуть належати лише українці. Це було б неправильно і навіть шкідливо. Це приводило б до відокремлювання, а до цього не можна допускати. До організованих гуртків художньої самодіяльності, а навіть до самого товариства, українці повинні втягати таїх представників інших національностей, якіо вони були.

Коротко говорячи, українці у

Польщі повинні бути те, що вони були національні по формі, а соціалістичні по змісту. Тоді лише товариство і всі його гуртків зможуть давати користь як українцям, так і державі.

Коротко говорячи, українці у

Польщі повинні бути те, що вони були національні по формі, а соціалістичні по змісту. Тоді лише товариство і всі його гуртків зможуть давати користь як українцям, так і державі.

Коротко говорячи, українці у

Польщі повинні бути те, що вони були національні по формі, а соціалістичні по змісту. Тоді лише товариство і всі його гуртків зможуть давати користь як українцям, так і державі.

Коротко говорячи, українці у

Польщі повинні бути те, що вони були національні по формі, а соціалістичні по змісту. Тоді ли

